

Prevence kriminality

MALÝ PRŮVODCE DOMÁCÍM BEZPEČÍM

sborník příspěvků vzdělávacího
modulu pracovníků domácí
ošetřovatelské péče

Vážení čtenáři,

Olomoucký kraj uspořádal v rámci Programu prevence kriminality Olomouckého kraje na rok 2006 ve spolupráci s Vyšší odbornou školou sociální Caritas vzdělávací modul pro pracovníky domácí ošetrovatelské péče pod názvem „Malý průvodce domácím bezpečím“. Struktura vzdělávání byla zaměřena nejen na pečovatelky, ošetrovatelky a pracovnice agentur domácí péče, ale v samostatném bloku také na cílovou skupinu vyššího managementu (okreskové sestry, vedoucí pracovníky). Projekt byl finančně podpořen z rozpočtu Olomouckého kraje a státní dotací programu prevence kriminality na místní úrovni.

Cílem vzdělávacího modulu, bylo prostřednictvím výcvikových a vzdělávacích seminářů zprostředkovat rady, které mají napomoci vést klienta v jeho přirozeném rodinném prostředí k dodržování základních pravidel bezpečného chování. Doslova vybavit odborné pracovníky znalostmi, jak své klienty motivovat, provázet a zvyšovat jejich bezpečí před kriminalitou, úrazovostí a dalšími běžnými riziky pobytu v domácnosti.

Od úvodního seznámení se s příběhem okradené seniorky, přes přednášku zdravotně postižené osoby, byl modul tématicky soustředěn především do oblastí trestné činnosti páchané na seniorech. Byl kladen důraz na různé formy pomoci obětem, bezpečný domov, apod. Obsah těchto přednášek je součástí tohoto sborníku, který může posloužit k rozšíření okruhu znalostí z oblasti prevence kriminality.

Závěrem mi dovoluji, abych poděkovala všem účastníkům a přednášejícím, bez nichž by nemohl být tento projekt uskutečněn.

MUDr. Jitka Chalánková
náměstkyně hejtmana
Olomouckého kraje

Malý průvodce domácím bezpečím
sborník příspěvků vzdělávacího modulu
pracovníků domácí ošetrovatelské péče

Autorský kolektiv:

Jan Příborský
Mgr. Drahomír Ševčík
por. Mgr. Jitka Dolejšová
JUDr. Marta Šosová
por. Mgr. Marta Vlachová
Mgr. Pavel Šubčík
Mgr. Drahomíra Jarnotová

Za obsahovou, stylistickou a jazykovou úroveň jednotlivých článků odpovídají jejich autoři.

Úvod	3
Rizika a nebezpečí osob se zdravotním postižením Jan Příborský	6 - 7
Jak pomoci obětem Drahomír Ševčík	8 - 14
Trestná činnost páchaná na seniorech Jitka Dolejšová	15 - 18
Zneužití postavení terénního pracovníka Marta Šosová	19 - 26
Bezpečný domov Marta Vlachová	27 - 30
Základy sebeobrany pro seniory por. Mgr. Pavel Šubčík	31
Jak psát závěť Drahomíra Janotová	32 - 34

RIZIKA A NEBEZPEČÍ OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

Jan Příborský

ředitel Tyflocentrum Olomouc, o.p.s.

Rizika a nebezpečí osob seniorského věku s trvalým zdravotním postižením jsou obecně daleko vyšší než bez postižení. Zdravotní handicap ztěžuje a zpomaluje jakékoliv činnosti každodenního života a reakce na podněty z okolí. Tím se stává ohroženější i pokud jde o nebezpečí ze strany jiné osoby i pokud jde o úrazy v domácím prostředí i mimo něj.

Charakteristika jednotlivých skupin osob se zdravotním postižením, rizika úrazů v domácím prostředí, opatření proti vstupu cizí osoby do bytu, způsoby přivolání pomoci.

Těžce tělesně postižení

Tělesná postižení:

jednostranné i oboustranné amputace dolních končetin, kombinace s amputacemi horních končetin, dětská mozková obrna, ochrnutí části nebo celého těla, artrózy, kloubový revmatismus, roztroušená skleróza, poruchy a onemocnění páteře, dlouhodobé zlomeniny

Rizika úrazů v bytě:

nevhodné podlahové krytiny, prahy, schody při manipulaci s vozíkem, nebezpečí při chůzi s opěrnými holemi, manipulace se zvedáky

Opatření proti vstupu cizí osoby do bytu:

Nepouštět cizí osoby do bytu. Domluvit si návštěvu předem po telefonu nebo osobně. Domluvit si signály (pomocí zvonku u dveří, ťukání na dveře a pod, dohoda se sousedy nebo personálem zařízení pro seniory). Pozor, osoby na vozíku nemohou kontrolovat vnější prostor pomocí kukátka.

Přivolání pomoci:

V současné době existují technické možnosti, jak si přivolat pomoc v případě nouze. Je to např. služba poskytovaná Centry pro zdravotně postižené umožňující přivolání pomoci prostřednictvím mobilního telefonu přes dispečink, který postiženého člověka zaměří a zajistí pomoc. Existují také systémy umístěné v bytě postiženého seniora, které reagují na hlas a které zajistí samočinně přivolání pomoci.

Sluchově postižení

Dají se rozdělit na zcela neslyšící a nedoslýchavé.

Sluchová postižení:

vrozené vady, chronická onemocnění sluchového orgánu, onemocnění a poruchy sluchového nervu, stařecká nedoslýchavost

Rizika v bytě:

sluchově postižení nezaregistrují ucházející plyn podle sluchu, další podezřelé zvuky např. z porouchaných technických zařízení (pračka), podezřelé zvuky z okolí

Opatření proti vstupu cizí osoby do bytu:

Kontrolovat prostor přede dveřmi kukátkem. Dohodnout si návštěvu předem nebo se dohodnout se sousedy (neslyšící používají tzv. světelných zvonků).

Přivolání pomoci:

Neslyšící mohou přivolat pomoc prostřednictvím SMS zpráv zaslaných policii na číslo 158.

Zrakově postižení

Dají se rozdělit na nevidomé, osoby se zbytky zraku a slabozraké.

Zraková postižení:

vrozené vady, zranění, oční onemocnění (zelený zákal, šedý zákal, onemocnění sítnice, rohovky, atrofie očního nervu, stařecký šedý zákal) apod.

Rizika úrazů v bytě:

nevhodné podlahové krytiny, nevhodné rozmístění nábytku, pootevřené dveře a okna, nezavřená dvířka skříněk v kuchyni, nezasunuté židle, nesprávně umístěné skleněné nádoby, práce s otevřeným ohněm a různými zařízeními

Opatření proti vstupu cizí osoby do bytu:

Nepouštět nikoho neznámého do bytu. Domluvit si návštěvu předem po telefonu, osobně nebo se dohodnout se sousedy. Domluvit si znamení pomocí zvonku u dveří nebo ťukáním na dveře.

Přivolání pomoci:

Je možno využít shora jmenovaných způsobů přivolání pomoci, tj. pomocí mobilní služby nebo alarmu pomocí hlasu.

U všech postižení je zvýšené nebezpečí ohrožení při pohybu mimo byt. Je vždy třeba být obezřetným vůči nabízené pomoci ze strany neznámých osob. Postižený senior by se neměl zdržovat do noci mimo domov. Doporučuje se mít u sebe mobilní telefon.

JAK POMOCI OBĚTEM

Mgr. Drahomír Ševčík

jednatel Bílého kruhu bezpečí Olomouc

Bílý kruh bezpečí (dále jen BKB) je občanské sdružení pro pomoc obětem trestných činů v ČR. Bylo založeno v Praze ke dni 4. září 1991 (registrace MV ČR).

Sídlem sdružení, respektive jeho centrálou je Praha; při centrále působí i první, nejstarší poradna BKB pro oběti trestných činů založená v r. 1991. V následujících letech pak byly skupinami aktivistů v některých městech založeny pobočky a poradny regionální, jmenovitě v Olomouci (1994), Brně (1996), Ostravě (1997), Plzni (1998) a Pardubicích (1999). Všechny pobočky/poradny působí bez přerušení dodnes.

Bílý kruh bezpečí dále provozuje DONA linku (2001) - celostátní nepřetržitou linku pomoci osobám ohroženým domácím násilím, a DONA Centrum (2003) v Ostravě - specializovanou poradnu pro tyto osoby (<http://www.bkb.cz>).

Posláním Bílého kruhu bezpečí je pomáhat obětem trestných činů a jejich rodinám. Toto své poslání naplňuje BKB jednak přímým kontaktem s poškozenými a svědky trestných činů i jejich rodinami, jednak mnoha dalšími aktivitami, jako jsou činnosti v oblasti prevence kriminality, podněty ke změnám legislativy aj.

Poradenství pro oběti trestné činnosti tvoří hlavní náplň činnosti BKB. Je zaměřeno zejména na oblast:

- trestněprávní
- psychologickou
- organizační
- morální a emocionální podpory

Pro oběti zvláště závažných trestných činů a pro pozůstalé pro obětech jsou určeny nadstandardní služby. Tyto služby zahrnují:

- doprovody k soudům a na polici, návštěvy v nemocnicích;
- psychorekondiční pobyty;
- zprostředkování přímé finanční pomoci.

Základní principy poradenské práce BKB jsou především:

- Bezplatnost. Klienti za poradenskou službu neplatí.
- Nestrannost. Služba je dostupná všem obětem trestných činů bez rozdílu. Poskytnuté rady a informace jsou nestranné a neutrální (bez hodnocení) a jsou podány s přihlédnutím ke klientově situaci a nejsou ovlivněny osobními názory a zájmy poradců.
- Nezávislost. Poskytovaná služba je nezávislá na politických, ekonomických či náboženských vlivech. Je nezávislá na státní správě a samosprávě.
- Diskrétnost. Všechna sdělení klientů jsou důvěrná. Poradci jsou zavázáni mlčenlivostí. Všechny aktivity podniknuté ve prospěch klientů jsou vedeny pouze z jejich vědomím a souhlasem. Bez souhlasu klientů není mimo poradny sdělena k jeho věci žádná informace, vyjma těch, kde by poradce byl trestně odpovědný v případě neoznámení nebo nepřeřazení trestného činu.

Poradenské služby klientům poskytují odborní poradci, zejména právníci, psychologové, sociální pracovníci a lékaři. V poradnách BKB působí jako dobrovolníci. Před započítáním praxe v BKB absolvují interní čtyřstupňový výcvik. Výcvik zahrnuje témata týkající se identity BKB, krizové intervence, právních otázek a problematiky domácího násilí (Zpravodaj BKB 2004, č.2)

Bílý kruh bezpečí také podává podněty ke změnám legislativy a konstatuje, že práva osob poškozených kriminalitou jsou v platném trestním řádu dílem podchycena nedostatečně, dílem je jejich zakotvení v této právní normě opomenuto vůbec. Od počátku své činnosti se BKB proto obrací k příslušným státním orgánům s náměty k přijetí legislativních změn a interních opatření, která by směřovala ke zlepšení situace obětí trestných činů v ČR. BKB se těmito aktivitami zasazuje například o:

- rozšíření procesních práv poškozeného;
- účinnější právní pomoc poškozenému v trestním řízení v závažných případech a náhradu nákladů s tím spojených;

- důslednější ochranu poškozených a svědků;
- specifický přístup k osobám ohroženým domácím násilím (<http://www.bkb.cz>)

Od roku 2003 se Bílý kruh bezpečí jako člen Aliance proti domácímu násilí podílí na tvorbě zákona na ochranu osob ohrožených domácím násilím.

Bílý kruh bezpečí také rozvíjí velmi bohatou přednáškovou činnost a vydává množství informačních materiálů.

Cílem těchto aktivit je:

- Zvýšení informovanosti občanů i veřejné správy o problémech obětí trestné činnosti.
- Zvýšení informovanosti odborné i laické veřejnosti o možnostech a prostředcích prevence kriminality, zejména o zásadách chování, které snižují riziko stát se obětí trestného činu.

Pro naplnění tohoto cíle pořádá BKB přednášky, semináře, kongresy, účastní se akcí jiných pořadatelů, vydává informační letáky a brožury například Trauma obětí trestného činu, Chraňte své bezpečí, Svědek u soudu atd. BKB provozuje webové stránky; realizuje projekty zaměřené na konkrétní problémy, například Bezpečný život seniorů ve městě, Jednání policistů s obětí trestné činnosti, Kontakt s obětí domácího násilí aj. (<http://www.bkb.cz>). BKB systematicky prezentuje problematiku obětí trestné činnosti a prevence kriminality také v médiích.

Bílý kruh bezpečí spolupracuje se státními, samosprávnými a nestátními organizacemi, které se přímo zabývají pomocí obětem trestní činnosti a prevencí kriminality, nebo které v rámci své působnosti mohou k řešení této problematiky významně přispět. Spolupráce se odehrává na úrovni místní, regionální, národní i mezinárodní. Bílý kruh bezpečí je členem Evropského fóra služeb obětem (European Forum for Victim Services), Aliance proti domácímu násilí, spolupracuje s ministerstvy, policejními orgány, soudy. Jednotlivé pobočky/poradny jsou zapojeny do místní a regionální sítě psychosociálních služeb a spolupracují s místními úřady (BKB, 2005, interní materiál).

Již od konce devadesátých let je problém domácího násilí jednou z priorit činností BKB. Odrazem této skutečnosti jsou aktivity uskutečněné v těchto oblastech: např. lokální monitoring, dotazníkové šetření klientů BKB, výcvik poradců BKB i ostatních profesionálů, zahraniční stáže, právní analýza problému domácího násilí, vydání manuálu pro lékaře a střední zdravotní personál zaměřený na včasnou detekci a vhodnou reakci na domácí násilí, zjištěné u pacientů, příprava projektu zaměřeného na výcvik policistů pro práci s obětí trestného činu za spolupráce s Ministerstvem vnitra.

Oběti domácího násilí tvoří zhruba 38 % všech klientů přicházejících hledat pomoc v některé ze šesti poraden Bílého kruhu bezpečí.

Psychologie oběti trestné činnosti

Prožívání trestné činnosti představuje pro oběti bezpochyby náročnou životní situaci. Nejčastěji se v této souvislosti v odborné literatuře píše o krizi (např. Vodáčková, 2001, Špatenková, 2004), traumatu (např. Baštecká, 2001) respektive o posttraumatické stresové poruše (např. Preiss, Vizinová, 1999).

Abychom mohli popsat trauma oběti trestné činnosti, je nutno nejprve vymezit pojem stres. V odborné literatuře se objevuje mnoho definic stresu, terminologie není jednotná. Někteří autoři, např. Smolík (2002) konstatují, že termín je evidentně užíván nadměrně. Stres poprvé popsal ve svém díle v roce 1949 Hans Selye. V souladu se Selyeho definicí uvádí Vodáčková (2002, str. 359), že stresem míníme „nespecifickou odpověď“ organismu na jakoukoli zátěž, která je na něj kladena a která je výsledkem interakce mezi určitou silou působící na člověka a schopností organismu odolat tomuto tlaku.“

Jak uvádí Smolík (2002, str. 272) pojem stres „se užívá k označení různých předmětů odporu nebo výrazně nepříjemných situací, fyziologických, behaviorálních a subjektivních odpovědí na ně, okolností zprostředkujících kontakt jedince se zátěží nebo všech výše uvedených možností jako systému.“

Hartl a Hartlová (2000, str. 568) popisují stres jako „nadměrnou zátěž neúnikového druhu, která vede k trvalé stresové reakci, ústící ve tkáňové poškození, k vysoké aktivaci adrenokortikálních funkcí a psychosomatickým poruchám; liší se od neurotické reakce v níž somatické poškození či porucha může být vyřešena únikovým mechanismem.“ Baštecká a Goldman (2001) ve své monografii reflektují různorodost pohledů na stres a zachycují chápání poj-

JAK POMOCI OBĚTEM

mu jednotlivými autory. Pro účely naší práce zmiňujeme tyto: V roce 1975 Richard S. Lazarus píše, že stres přináší ohrožení pohody a nepříjemné emoce. V letech 1973 až 1978 se několik autorů shoduje na tom, že stres zahrnuje mnohorozměrné osobní prožitky popisované jako „ohrožení ega“, „bolest“, „hrozba trestu“, „neživá hrozba“, „vina“ atd.

Stresující vliv určitého podnětu nebo situace na jedince má vždy individuální charakter. Například v oblasti psychosociálního stresu, kterému se významně věnoval Mohapl (1992), a kam bychom zcela určitě mohli zařadit oběti zejména násilné trestné činnosti hrají významnou roli faktory jako jsou význam události, dostupná sociální opora a především osobnostní rysy postiženého jedince, které ovlivňují výběr vyrovnávacích (nebo také copingových - zvládacích) strategií, předurčují tak jedince k určitému stylu vyrovnávání se se stresem a mohou také vysvětlovat odlišné reakce různých osob na stres.

O krizi hovoříme tehdy, když se člověk ocitne v zatěžující situaci a jakési nerovnováze mezi subjektivním významem problému a možností zvládnání, které má k dispozici. „V krizi jedinec cítí ohrožení své identity, kompetence utvářet svůj vlastní život“ (Kast, 2000, str. 15).

Odborná literatura nabízí rovněž různé typologie krizí. Vodáčková (2002) uvádí, že v ČR vycházíme obvykle z Baldwinovy typologie krizí, který rozlišuje šest tříd krizí a řadí je podle vzrůstající závažnosti. Jedná se o krize:

- situační
- krize přechodové (tranzitorní) neboli krize z očekávaných životních změn
- krize pramenící z náhlého traumatizujícího stresoru
- krize vývojové neboli krize z neřešených vývojových otázek
- krize pramenící ze zranitelnosti (krize pramenící z psychopatologie)
- psychiatrické neodkladnosti (neodkladné krizové stavy)

Oběti trestného činu prožívají krizi pramenící z náhlého traumatizujícího stresoru. Podle Baštecké (2004) je to typ krize, kterou nazýváme rána osudu nebo neštěstí. Traumatizujícím stresorem je v tomto případě vnější neočekávaná událost, nad kterou nemá oběť téměř žádnou kontrolu, není na ni připravena nemá pro takovou situaci vytvořen vzorec chování. Oběť prožívá stav extrémního psychického vypětí v důsledku prožitého stresu. Jakým způsobem se jedinec dokáže vyrovnat se stresovou situací, závisí do jisté míry na jeho vyrovnávacích (copingových) strategiích. Za krizi potom považujeme stav, který jedinec nedokáže řešit pomocí běžných vyrovnávacích strategií, protože reakce na vzniklou situaci rámec obvyklých copingových strategií vysoce převyšuje (Baštecká, Goldmann, 2001). Krizovou událost vnímá a zpracovává každý jedinec jinak, proto oba autoři mají za to, že krize je na rozdíl od traumatu vymezována jedincem.

Baštecká a Goldmann definují trauma jako „reakci na situaci, vzniklou v důsledku události, která přesahuje běžnou lidskou zkušenost a vyvolala by pronikavý pocit tísně téměř v každém. Situace má v sobě prvky nepředvídatelnosti a neovladatelnosti. Trauma (na rozdíl od krize) je definováno podnětem“ (Baštecká, Goldmann, 2001, str. 275).

Události způsobující trauma rozděluje Praško (2003) do těchto kategorií:

- události způsobené člověkem v důsledku chyby (např. dopravní nehody);
- přírodní katastrofy (povodně, vichřice);
- události způsobené člověkem záměrně.

Za nejhůře vnitřně zpracovatelné události označuje právě ty, které jsou způsobeny člověkem záměrně. Do této kategorie společně s teroristickými útoky a válečnými událostmi spadají také kriminální činy, zejména pak násilného charakteru jako je přepadení, sexuální zneužívání, znásilnění atd.

Vizinová a Preiss (1999) uvádějí, že psychické trauma vzniká působením jednoho extrémně stresujícího zážitku nebo dlouhotrvající stresující situace.

Psychické trauma má tyto charakteristiky (Vizinová, Preiss, 1999, str. 17):

- příčina je pro jedince vnější
- je pro něj extrémně děsivá
- znamená bezprostřední ohrožení života nebo tělesné integrity
- vytváří v jedinci pocit bezmocnosti

Podstatou traumatu je, že působením vnějšího činitele jsou poničeny psychické a biologické adaptační mechanismy jedince.

Vizinová s Preissem konstatují, že „existuje jasný rozdíl mezi stresem a traumatem a tento rozdíl zřetelně vnímá právě traumatizovaný člověk. Děsivé zážitky zaplavují a paralyzují systém sebeobranu, ničí pocit vnitřní kontroly a kompetence a ve svých důsledcích narušují i důvěru ve smysl, řád a kontinuitu lidského života (Vizinová, Preiss, 1999, str. 17).

Vágnerová popisuje trauma jako „náhle vzniklou situaci, která má pro jedince výrazně negativní význam, vede k určitému poškození nebo ztrátě“ (Vágnerová, 2004, str. 52). Traumatizovaný člověk ztrácí pocit jistoty a bezpečí, prožívá úzkost, která je vyjádřením jeho obav do budoucnosti. Trauma ovlivňuje také uvažování člověka, narušuje jeho objektivitu, což se projevuje tím, že se stává nekritickým a nesoudným, je ovlivněn svými citovými prožitky (Vágnerová, 2004).

Dle Baštecké a Goldmanna řadíme složky traumatické reakce do těchto čtyř velkých skupin:

- vracející se představa události ve vzpomínkách, snech, nočních můrách a záblescích (flashbacks) - při záblesku člověk reaguje způsobem chování nebo prožívání, jako by se traumatizující událost právě děla
- nadměrná ostražitost - ztráta jistoty, lekavost, tušení dalších neštěstí, všechno má najednou tajný význam, všude jsou nějaká znamení
- stažení se a zmrtvění - člověk se cítí vnitřně mrtvý, je mu jedno, co se kolem děje, stahuje se vnitřně i společensky, tato složka se projevuje podobně jako deprese
- vyhýbání se místům, kde se událost stala, předmětům, pachům a zvukům, které ji připomínají“ (Baštecká, Goldmann, 2001, str. 276)

Výše uvedené charakteristiky prožívání traumatu se netýkají jen tzv. přímých obětí.

Baštecká a Goldman (2001) uvádějí oběti přímé, příbuzné a přátele přímých obětí, záchranáře, ale také obyvatele místa, kde se traumatizující událost odehrála.

Arcel (in. Vizinová, Preiss, 1999, str. 19) rozděluje psychickou traumatizaci na tři formy:

- „primární traumatizace: člověk je přímým cílem agrese (např. zranění, mučení, znásilnění, nucené pasivní přihlížení vraždě atd.)
- sekundární traumatizace: podnětem je blízká zkušenost s traumatizací jiné osoby (např. rodina zabitého, mučeného, pohřešovaného apod.)
- terciární traumatizace: člověk není v přímém vztahu k oběti traumatizace, ale je v kontaktu s primárně či sekundárně traumatizovanými jako svědek, člen perzekuované skupiny, humanitární pracovník nebo terapeut“.

Posttraumatická stresová porucha vzniká po prožití silného životního zážitku spojeného s určitým utrpením, ke kterému se pak člověk stále podvědomě vrací. Může být spojen s celou řadou somatických reakcí, psychicko – emoční otupělostí, změněným přístupem k životu a s poruchami spánku.

Ne každý trestný čin musí způsobit oběti trauma. Traumatizující jsou obvykle činy spojené s fyzickým či psychickým strádáním. Pokud takové jednání vede ke smrti oběti, je následně traumatizována její rodina a blízké osoby. Někdy může být intenzita strádání menší, ale zato může působit delší dobu, jako je tomu např. u domácího násilí, týraných žen, sexuálně zneužívaných dětí, šikanování ve škole nebo na vojně.

Trestný čin obvykle představuje pro oběť silný a otravný zážitek. Posttraumatická stresová porucha se nejčastěji

JAK POMOCI OBĚTEM

rozvíjí u obětí loupežného přepadení, znásilnění či telefonního teroru. Ne u všech obětí trestné činnosti se však musí posttraumatická stresová porucha zákonitě rozvinout. V konkrétním případě může posttraumatická stresová porucha vzniknout, ale také nemusí. Přibližně stejný kriminální útok může v jednom případě vést k ochromení způsobilosti oběti vrátit se do všedního života, zatímco v jiném případě proběhla tzv. dynamika prožívání újmy učebnicovým způsobem, a skončila fází „zhojení“.

Dopad trestného činu na oběť problémově směřuje k primární viktimizaci a jejím následkům na kvalitu dalšího života oběti. Vědecké zkoumání toho, jak se kriminální čin promítá do chování a prožívání oběti v krátkodobé i dlouhodobé perspektivě, je v současné době orientováno především na popis a klasifikaci vyskytujících se jevů. Přitom se prosazuje tendence maximálně detailně popsat specifické důsledky konkrétních druhů trestných činů na oběť. Tomu odpovídají i nově zaváděné pojmy jako např. „syndrom sexuální zneužitého dítěte“, trauma znásilnění, Syndrom týrané ženy apod. (Čírtková, 1998).

Na základě empirických šetření, která probíhají v poradnách Bílého kruhu bezpečí od roku 1994 Čírtková (1998) konstatuje, že dopad trestného činu na oběť a eventuální vznik posttraumatické stresové poruchy záleží především na třech důležitých faktorech:

- previktimní osobnost;
- okolnosti primární viktimizace;
- reakce okolí na trestný čin a přístup profesionálů i blízkých k oběti.

U výše uvedených faktorů můžeme dnes stanovit zvláště rizikové, kritické momenty či detaily. Některé rizikové detaily korespondují s běžnou logickou úvahou (tzv. „selským“ rozumem), jiné jsou naopak poměrně překvapivé. Výraz „kritické detaily“ byl zvolen zcela záměrně. Opakovaně se totiž odborníci v rozhovorech s oběťmi trestných činů přesvědčují, že jsou to často právě zdánlivě drobné a subtilní okolnosti, které nakonec výrazně ovlivňují výsledný dopad kriminálního činu na oběť (Čírtková, 1998).

Posttraumatická stresová porucha se u obětí trestné činnosti projevuje především faktem nedostatečného zpracování závažné traumatické zkušenosti prožitku trestného činu, která se projevuje přetrváváním psychických i somatických potíží. Projevuje se změnami v emoční oblasti, kognitivních funkcí, chování a změnami osobnosti. U obětí zejména násilné trestné činnosti, kdy je traumatizující zážitek degradující, pak nezřídka dochází i k sociální stigmatizaci.

Vágnerová (2004) uvádí, že lidé mají tendence se k takto postiženému člověku chovat odlišným způsobem než dřív, jedná se zejména o ambivalenci s kombinací soucitu a odtažitosti, někdy až odporu (např. reakce a chování muže znásilněné ženy). Přitom je chování lidí v nejbližším okolí pro traumatizovaného velmi důležité, zejména pokud by bylo takového rázu, že by jej pozitivně podpořilo, a tím pádem by mu podstatným způsobem pomohlo.

Shrnutí:

Všechny předkládané informace platí pro prožívání a jednání obětí trestné činnosti. Při práci s oběťmi trestného činu z věkové kategorie „senior“ se předpokládá znalost psychologie stárnutí a stáří se všemi specifiky.

Trestným činem pro oběť vše teprve začíná.

Největší trauma prožívají:

- pozůstalí po obětech (děti!!)
- oběti násilí (výrazně pak pokud se pachatel s oběťmi před činem znali – např. domácí násilí, znásilnění)
- oběti nedbalostních trestných činů – např. dopravní nehody pod vlivem alkoholu
- oběti majetkových trestných činů – např. krádeže vloupáním do bytu

Kritické okamžiky oběti prožívají:

- bezprostředně po trestném činu
- při návratu k původnímu životu – ukončení hospitalizace, návrat domů, do zaměstnání
- při soudním projednávání věci

Sekundární viktimizace – tedy znovuzraňování oběti se nejčastěji dopouštějí lidé:

- poskytující oběti první pomoc – zdravotníci, záchranáři
- policisté, soudci – vedou výslechy a další procesní úkony
- znalci – provádějí znalecká zkoumání
- v zaměstnání
- v bydlišti – sousedé, rodina, obec
- média
- další místa pomoci

Zásady pomoci obětem trestné činnosti:

- eliminovat časový a jiný stres (nechat vybrat místo)
- navázání kontaktu
- mluvit srozumitelně, přesvědčit se, že oběť rozumí
- slušnost, důvěra, vstřícná atmosféra
- řeč těla, neverbální komunikace
- ohraničit problém, priority, vztahy
- poskytovat informace

Oběti trestné činnosti nejvíce potřebují:

- INFORMACE
- RESPEKT
- OCHRANU A BEZPEČÍ
- ODŠKODNĚNÍ

Místa pomoci:

Poradny Bílého kruhu bezpečí, o.s.

Kontakty na www.bkb.cz

Regionální poradna Bílého kruhu bezpečí

Kateřinská 8

772 00 Olomouc

tel./záznamník: 585 423 857

e-mail: bkb-ol@volny.cz

úterý: 16.00 -18.00 hod.

čtvrtek: 16.00 – 18.00 hod., pouze pro objednané

POUŽITÁ LITERATURA

- Baštecká, B., Goldmann, P. (2001). Základy klinické psychologie. Portál, Praha.
- Baštecká, B. (2004). Krizová intervence. Pro projekt MATRA III, Centrum pro rozvoj péče o duševní zdraví, vzdělávací modul Krizová intervence.
- Baštecká, B., a kol. (2005). Terénní krizová práce. Psychosociální intervenční týmy. Grada Publishing, Praha.
- Bílý kruh bezpečí. (2005). DONA, linka pomoci pro oběti domácího násilí v ČR 2001 – 2005.
- Čírtková, L., Červinka, F. (1994). Forenzní psychologie. Support, Praha.
- Čírtková, L. (1996). Policejní psychologie. Support, Praha.
- Čírtková, L. (1998). Kriminální psychologie. Eurounion, Praha.
- Čírtková, L. (2000). Odborná péče o oběti násilí. Zpravodaj BKB, č. 1.
- Čírtková, L. (2004). Forenzní psychologie. Aleš Čeněk. Plzeň.
- Hartl, P., Hartlová, H. (2000). Psychologický slovník. Portál, Praha.
- Kastová, V. (2000). Krize a tvořivý přístup k ní. Portál, Praha.
- Mohapl, P. (1992). Úvod do psychologie nemoci a zdraví. Univerzita Palackého, Olomouc.
- Praško, J., a kol. (2003). Stop traumatickým vzpomínkám. Portál, Praha.
- Smolík, P. (2002). Duševní a behaviorální poruchy. Maxdorf, Praha. 2. (revidované) vydání.
- Špatenková, N., a kol. (2004). Krizová intervence pro praxi. Grada Publishing, Praha.
- Vágnerová, M. (2004). Psychopatologie pro pomáhající profese. Portál, Praha. Rozšířené a přepracované vydání.
- Vizínová, D., Preiss, M. (1999). Psychické trauma a jeho terapie. Portál, Praha.
- Vodáčková, D. (2002). Krizová intervence. Portál, Praha.
- Zpravodaj BKB 1998, č. 4
- Zpravodaj BKB 1999, č. 4
- Zpravodaj BKB 2000, č. 1
- Zpravodaj BKB 2000, č. 2
- Zpravodaj BKB 2004, č. 2

Internetové odkazy:

- <http://www.bkb.cz>
- <http://www.domacinasili.cz>
- <http://www.donalinka.cz>

por. Mgr. Jitka Dolejšová

Preventivně informační skupina Okresního ředitelství Policie ČR v Olomouci

Mají senioři své zvláštnosti ?

Než vás seznámím s jednotlivými druhy trestné činnosti a konkrétními kasuistikami, dovoluji mi, abych se podívala na seniory očima policejního psychologa. Využila bych zde dlouholetých zkušeností paní PhDr. Ludmily Čírtkové, CSC, která pracuje na Policejním prezídiu.

V seniorském věku se z pohledu policejního psychologa setkáváme s překvapivě velkou rozmanitostí typů a chování. Jak jistě sami dobře víte ze své praxe, starší dámy a pánové jsou po psychické stránce velice rozmanití, navzájem se velmi liší, nedají se vtěsnat do několika málo psychologických znaků. Navíc muže i ženy mezi šedesátkou a sedmdesátkou a výše potkává policista ve všech myslitelných situacích (jako možné pachatele trestných činů i přestupků, jako oběti i svědky, jako oznamovatele, jako žadatele, jako amatérské detektivy atd.) a přitom se setkává se širokým spektrem různých i překvapivých reakcí na události, které seniory přivádějí do kontaktu s policií. Ve svém příspěvku bych ráda poukázala jen na takové projevy stáří, které mohou být problematické, a které jsou důležité z pohledu pachatelů trestné činnosti, případně z pohledu policistů, kteří tuto trestnou činnost vyšetřují.

K nejdůležitějším znakům seniorského věku patří podle PhDr. Čírtkové především:

- důvěřivost stáří
- podivínskost stáří
- intelektově upadající stáří
- nesnášenlivé stáří
- osamělé stáří

Důvěřivé stáří

Tak jako je pro mládí typická chuť na revoltu, touha postavit se autoritám i úřadům a měřit s nimi síly, ve vyšším věku se tento postoj obvykle zásadně mění. Stoupá respekt před institucemi a jejich úředníky, svým způsobem roste i poslušnost vůči oficiální autoritě. Důvěřivé stáří má této slepé víry mnohdy příliš moc. Je proto snadnou kořistí pro podvodníky různého kalibru. Důvěřivý senior se nechá oklamat uniformou, titulem, důležitě se tvářící vizitkou, slušně vypadajícím zevnějškem a efektně prezentovanými sliby falešných agentů a nepravých obchodních zástupců. Policisté se v každodenní praxi setkávají zejména s podvody a krádežemi, které páchají tzv. podomní prodejci nabízející zboží a nejrůznější služby a výhody. S některými konkrétními případy Vás seznámím v závěru svého příspěvku. Z pohledu policisty je někdy těžké pochopit, jak mohla být oběť tak lehkovážná a nekritická. Není však vhodné vyčítat podvedeným seniorům chybu, kterou již nemohou vzít zpět. Na místě je spíše seniora povzbudit, aby se z události poučil a příště chybu neudělal.

Podivínské a intelektově upadající stáří

Více či méně svérázného seniora, ze kterého přímo číší určitá povahová odlišnost nebo nápadnost, jistě potkal již každý z nás a to ať už v soukromí nebo v práci. Takový starý pán či dáma přivádějí své okolí k zoufalství třeba tím, že sbírají kdejaké „harampádie“ a odmítají vyhodit i evidentně nepotřebné věci. Spořivost až lakota, zvýšená podezřivost, ulpívání na určitých postupech a jejich důsledné vyžadování - to jsou pro stáří celkem běžné povahové nápadnosti. Silně nápadná, dominantní vlastnost bývá téměř neovlivnitelná z vnějšku. Dotyčný neslyší na své okolí, chová se stále po svém. V tom tkví hlavní jádro problému. Policisté pak v kontaktu se seniory často tápou a neví, jak si poradit např. s babičkou, která tvrdí, že ji sousedka okradla při poslední návštěvě, případně, že jí někdo chodí na záhonek nebo že jí „cosí“ zmizelo z chalupy. I pro odborníky je někdy obtížné určit, zda dotyčná osoba už ztratila kontakt s realitou a žije v jiném a pro nás neskutečném světě, nebo zda hovoří o tom, co skutečně zažila. Tam, kde v policistovi klíčí podezření, že senior, se kterým právě jedná, je pravděpodobně „mimo realitu“, musí jednat citlivě a uvážlivě, ale vždy platí, že všechny získané informace si musí ověřit dřív, než učiní závěr, který by mohl být chybný. Je totiž třeba vyvarovat se unáhlené diagnózy „starý člověk - a proto blázen“! Taková úvaha není odborně ničím podložena! K tomu Vám uvedu zajímavý příklad.

Na lince 158 oznámila podle hlasu velmi stará paní, že jí v bytě „řadí čertíci“. Když volala podruhé použila stejného výrazu. Hlídka, která dorazila vzápětí na místo, s překvapením zjistila, že volající stará dáma je zcela duševně fit, použila jen zcela nezvyklý výraz pro skutečnost: do jejího bytu vlezli světlíkem malí Rómové a kradli potraviny ze

TRESTNÁ ČINNOST PÁCHANÁ NA SENIORECH

spíše. Z toho vyplývá, že představa, že s nastupujícím stářím automaticky ubývají intelektové schopnosti, je zcela mylná. Je to věc silně individuální a specifická.

Nesnášenlivé stáří

Už slavný český psychiatr Vondráček poukazoval na to, že ve stáří mnohdy klesá tolerance až k bodu nula. Senioři mohou dojít k silnému pocitu nesnášenlivosti. Jeho prudkost a síla mohou pak překvapit okolí a často i jejich nejbližší. Dochází pak někdy ke konfliktům, které mohou vyústit až v agresivní chování směřované vůči seniorům. Policisté se setkávají v praxi s případy, kdy dlouho utajovaná agresivita vyústila v psychické a mnohdy i fyzické násilí. Jde o jednu z nejzávažnějších problematik a to jak z hlediska mnohdy tragického dopadu na staré lidi, tak z pohledu policejního vyšetřování. O „domácím násilí“ se ještě ve svém příspěvku zmíním.

Osamělé stáří

I osamělé stáří může být okolností, které je třeba z pohledu policie věnovat pozornost. Osamělost jde zpravidla ruku v ruce s pocitem bezmoci. Je faktem, že osamělí senioři jsou rizikovější skupinou z hlediska možného ohrožení. Senioři, kteří žijí osamoceně bez partnera, se mohou častěji stát obětí vloupání, podvodů a loupežných přepadení. I když takto postižená osoba přežije vlastní kritickou událost bez fyzických zranění, téměř vždy si odnesou hluboké šrámy na duši.

Přehled trestné činnosti páchané na seniorech v okrese Olomouc (výběr TČ)

TRESTNÝ ČIN	k 30. 9. 2006	rok 2005
loupež	3	12
úmyslné ublížení na zdraví	8	18
nebezpečné vyhrožování	11	12
týrání osoby ve společném obydlí	4	8
krádež kapesní a na osobě	46	66
vydírání	3	12
krádeže peněz v objektech a podvodné vylákání peněz	27	62

Tyto statistické údaje nejsou z pohledu celkového počtu trestných činů přehnaně alarmující a nedá se z nich usuzovat, že by senioři byli ohroženější skupinou, než ostatní občané. Jejich potencionální ohrožení spočívá především v jejich specifických duševních rysech, které jsem v úvodu nastínila, velmi výraznou roli zde sehrávají i aspekty tělesné. Tyto znaky fyzické i psychické, jako je již zmiňovaná důvěřivost, až naivita, snížená pohyblivost a schopnost reakcí na vzniklou situaci, z nich činí vedle dětí nejvíce zranitelnou skupinu. Co se týká mnou předložených údajů o počtu trestných činů spáchaných na seniorech, je nutno podotknout, že jde pouze o statistické údaje získané z policejní evidence, to znamená, že Policie ČR je informovaná pouze o těch trestných činech, které jí poškozené osoby nahlásí. Lze tedy předpokládat, že skutečný počet spáchaných trestných činů na této věkové skupině neodpovídá zcela skutečnosti a bude nepatrně vyšší. Zejména u trestných činů násilného charakteru jako úmyslné ublížení na zdraví, vydírání, nebezpečné vyhrožování a týrání osoby ve společném obydlí, což můžeme shrnout po často užívaný pojem „domácí násilí“, jde o velmi latentní, to znamená skrytou trestnou činnost. Oběti této trestné činnosti skutečnost, že jim ubližuje blízká osoba vědomě potlačují a to jak z emocionálních důvodů, tak ze studu nebo strachu. K pachatelům mají většinou velmi silný citový vztah, a skutečnost, že jim např. vlastní dítě vědomě ubližuje, nechťejí přijmout. K policistům se pak většinou dostanou jen ty případy, kdy je oběť ve vážném psychickém či fyzickém stavu a mnohdy na pokraji zhroucení.

Případy z policejní praxe - okres Olomouc

krádeže v rodinném domku

- Třiasedmdesátiletá paní z Příkazu šla na zahradu, která je v těsné blízkosti domu, kde bydlí a když se asi po půl hodině vrátila do domu, tak uviděla siluetu osoby jak se pohybuje po bytě. Osoba ihned utekla. Následně žena zjistila, že jí zmizely ze sekretáře v kuchyni peníze. Zloděj se do domu dostal neuzamčenými dveřmi, které majitelka domu nechávala běžně neuzamčené a odcizil paní přibližně 30 tisíc korun.
- Neznámý pachatel vnikl nezjištěným způsobem bez použití násilí do rodinného domku v obci Mladějovice. Dům důkladně prohledal a odcizil ze skříňe v ložnici obálku s penězi a ze šperkovnice rodinné šperky. Kromě toho si odnesl i dva starožitné obrazy. Způsobil krádeží škodu téměř 90 tisíc korun. Policisté při vyšetřování zjistili, že sedmdesátiletí manželé pracovali v tu dobu za domem na svém pozemku. Dům sice zamkli, ale klíč nechali pod květináčem u vchodu do domu.

krádež v bytě

- Dvašedesátileté ženě z Olomouce se začaly ztrácet z bytu šperky. Odcizení nahlásila na policii a policisté při vyšetřování zjistili, že zlodějem je její třiatřicetiletý syn, který s ní bydlí. Během půl roku své matce, která nic netušila, odcizil šperky v hodnotě 90 tisíc korun. Šlo o muže, který propadl gamblerství. Šperky rozprodával v zastavárnách a peníze využíval při hraní na hracích automatech.

krádeže, podvodné jednání

- Jednaosmdesátileté paní z Olomouce zatelefonoval na pevnou telefonní linku neznámý muž, který se představil jako její synovec a sdělil jí, že potřebuje půjčit finanční hotovost ve výši 80 tisíc korun. Důvěřivá paní mu na to řekla, že má doma pouze 25 tisíc korun. Údajný synovec se s touto částkou spokojil a staré paní sdělil, že si pro peníze přijde jeho známá a aby na ni čekala před domem. Důchodkyně jeho instrukcí uposlechla a neznámé ženě před domem peníze předala. Potom telefonicky kontaktovala svého skutečného synovce, od kterého se dozvěděla, že po ní žádné peníze nechtěl, ani jí netelefonoval, protože je na dovolené v zahraničí. Teprve pak přišla žena na to, že byla oklamána a okradena neznámými podvodníky.
- V červnu okradl neznámý pachatel čtyřiaosmdesátiletou důchodkyni ze Šternberka. Do jejího bytu přišel pod záminkou, že jí nese vrácení přeplatku za odběr energie. V nestřeženém okamžiku jí odcizil hotovost 240 tisíc korun a dvě vkladní knížky České spořitelny.
- Dvě neznámé ženy navštívily třiaosmdesátiletou důchodkyni z Olomouce. Byly oblečeny celé v bílém a na hlavách měly zdravotnický čepce. Seniorce oznámily, že jí nesou příspěvek na léky ve výši 1 tisíc korun. Podvodnice použily známého triku a sdělily ženě, že nemají přesnou částku navrhly jí, že jí dají 5 tisíc korun a ona jim vrátí zpět. Důchodkyně šla do zadního pokoje a dveře nechala pootevřené. V pokoji pak vzala ze skříňky požadované peníze. Podvodnice odvedly pozornost důvěřivé paní tím, že ji požádaly, aby vyplnila formulář. Při jednání s mladší ženou v kuchyni, která jí kladla otázky ohledně jejího zdravotního stavu a léků a něco si zapisovala, druhá žena zůstala stát v chodbičce. Po vypsání formuláře obě ženy bytu odešly a důchodkyně zjistila, že jí kromě 4 tisíc korun, které nechala na skříňce, chybí i peněženka, ve které měla uloženou finanční hotovost 90 tisíc korun.

krádeže na osobě

- Neznámý pachatel okradl v Olomouci v Bezručových sadech sedmdesátiletou ženu. Asi sedmnáctiletý mladík jel na kole, náhle u staré paní, která procházela okolo prudce přibrzdil a vytrhl jí z ruky kabelku. Než se paní nadála, byl i s kabelkou pryč. V kabelce měla seniorka peněženku, klíče od bytu, občanský a zdravotní průkaz, léky a dioptrické brýle.
- Zloděj odcizil jednašedesátileté ženě kabelku v supermarketu v Olomouci. Důchodkyně nechala kabelku odloženou v nákupním vozíku a věnovala se vybírání zboží. V kabelce měla doklady, klíče od bytu, peněženku a mobilní telefon. Zloděj jí díky její vlastní neopatrnosti způsobil škodu přes 4 tisíce korun.

TRESTNÁ ČINNOST PÁCHANÁ NA SENIORECH

týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě („domácí násilí“)

- Několik měsíců docházelo v rodinném domě v jedné obci v lokalitě Šternberka k domácímu násilí. Dvaatřicetiletý syn zde opakovaně napadal, urážel, psychicky týral a vyhrožoval násilím svým rodičům, jednašedesátileté matce a šestašedesátiletému otci. Omezoval je v pohybu, záměrně je týral pouštěním hlasité hudby, boucháním dveří a to jak v denních hodinách tak v noci. Jeho agresivita stoupala po požití alkoholu. Muž byl obviněn z trestného činu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě a hrozí mu až tři roky odnětí svobody.

loupež

- V lednu přepadl neznámý pachatel na pánské toaletě v přízemí budovy Regionálního centra v Olomouci šestasedmdesátiletého muže. Pachatel se postavil do dveří tak, aby znemožnil důchodci průchod ven a sdělil mu, ať dobrovolně vydá sto korun nebo, že mu vezme všechno, co má u sebe. Bránil starému pánovi v odchodu a vyhrožoval mu fyzickým násilím. Senior dostal z násilníka strach, otevřel peněženku a chtěl pachateli peníze dát. Ten mu peněženku vytrhl z ruky a když se pán bránil, tak ho uhodil do obličeje tak silně, že narazil na stěnu a způsobil s zranění. S ukradenou peněženkou, ve které byly 3 tisíce korun se pachatel dal na útěk. Čtyřicetiletého násilníka, který byl v minulosti za násilnou trestnou činnost trestán, policisté zadrželi a muž byl obviněn z trestného činu loupež, za který mu hrozí trest odnětí svobody až na deset let.
- Neznámý mladík napadl v Litovli na ulici sedmašedesátiletou ženu, který šla na chodníku. Nejdříve se s ní dal do řeči, potom do staré paní, která se opírala o hůl strčil. Paní upadla na zem. Mladík se s ní začal o tašku, kterou nechtěla pustit, přetahovat. Nakonec jí tašku s peněženkou, ve které bylo pět se korun ukradl a utekl. Ke zranění staré paní nedošlo.

vydírání

- Dvašedesátiletou ženu z Olomouce vydíral loni na podzim čtyřicetiletý muž a požadoval po ní, aby mu dala finanční obnos 20 tisíc korun s tím, že peníze potřebuje na vrácení dluhu. Ženě vyhrožoval, že pokud mu peníze nedá, tak její dceru, se kterou žije ve společné domácnosti zabije a „vybílí“ jí byt. Žena mu ze strachu o svou dceru peníze dala. Tím však jeho vydírání neskončilo, muž se takto na ženu obrátil znovu a jeho vyhrožování se stupňovalo. Žena se nakonec obrátila na policii. Kriminálnímu muži počátkem tohoto roku obvinili z trestného činu vydírání. Za tento trestný čin hrozí dle trestního zákona trest odnětí svobody až na tři roky.

ublížení na zdraví z nedbalosti

- K tragické dopravní nehodě, při které srazil řidič motorového vozidla manželský pár v seniorském věku došlo loni v prosinci v Olomouci. Řidič vozidla, který jel směrem od tržnice k ulici Kosmonautů narazil do manželské dvojice na přechodu pro chodce před budovou Sokolovny. Čtyřasedmdesátiletý muž po nárazu upadl na zem a utrpěl lehčí zranění. Řidič ve snaze vyhnout se muži, který upadl, udělal kličku doleva a srazil jeho ženu, která šla asi dva kroky za ním. Ženu nabral na přední část vozidla a vláčel ji několik desítek metrů na kapotě vozu. Třiašedesátiletá žena utrpěla velmi těžká poranění, kterým v nemocnici podlehla.

Použité prameny :

- Časopis Policista č. 9/1999, Ministerstvo vnitra
- Informační systémy Policie ČR

JUDr. Marta Šosová

Kolegium poradenství a krizové pomoci DCHB

Právně závadné jednání, kterého se může dopustit terénní pracovník

Zákon o přestupcích č. 200/1990 Sb.; v platném znění

§ 21	přestupky proti pořádku ve veřejné správě odst. 1 písm h) neoprávněně vystupuje jako veřejný činitel
§ 24	přestupky na úseku podnikání
§ 29	přestupky na úseku zdravotnictví
§ 30	přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomániemi
§ 42c	přestupky na úseku matrik, jména a příjmení
§ 49	přestupky proti občanskému soužití
§ 50	přestupky proti majetku

Trestní zákon č. 140/1961 Sb.; v platném znění

§ 118	neoprávněné podnikání
§ 121	poškození spotřebitele
§ 167	nepřekážení TČ
§ 168	neoznámení TČ
§ 175b	padělání a pozměňování lékařské zprávy
§ 177	maření přípravy a průběhu voleb
§ 178	neoprávněné nakládání s osobními údaji
§ 187 – 188a	nedovolená výroba a držení omamných látek a jedů atd.
§ 190	šíření nakažlivé choroby
§ 201	ohrožení pod vlivem návykové látky
§ 206	pomluva
§ 207	neposkytnutí pomoci
§ 209	poškození cizích práv
§ 215	týrání svěřené osoby
§ 223	ublížení na zdraví z nedbalosti
§ 230	účast na sebevraždě
§ 234	loupež
§ 235	vydírání
§ 236	omezování svobody vyznání
§ 237	útisk
§ 238	porušování domovní svobody
§ 239, 240	porušování tajemství dopravovaných zpráv
§ 241	znásilnění
§ 243	pohlavní zneužívání
§ 247	krádež
§ 248	zpronevěra
§ 249	neoprávněné užívání cizí věci
§ 250	podvod
§ 253	lichva
§ 254	zatajení věci
§ 255, 255a	porušování povinností při správě cizího majetku
§ 257	poškození cizí věci

Výtah z některých zákonných ustanovení

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

§21

Přestupky proti pořádku ve státní správě vyskytující se na více úsecích státní správy

§21 (1) Přestupku se dopustí ten, kdo

h) úmyslně neoprávněně vystupuje jako veřejný činitel

§21 (2) Za přestupek podle odstavce 1 písm. a), d) až f) a písm. h) až j) lze uložit pokutu do 3 000 Kč a za přestupek podle odstavce 1 písm. b), c) a g) pokutu do 10 000 Kč.

§24

Přestupky na úseku podnikání

§24 (1) Přestupku se dopustí ten, kdo

a) poškodí jiného na ceně, jakosti, množství nebo hmotnosti při prodeji zboží nebo poskytování jiných služeb,

b) neoprávněně provozuje obchodní, výrobní či jinou výdělečnou činnost, pozn. např. pedikúru

c) poruší povinnost používat při podnikání obchodní firmu, a nemá-li ji, jméno a příjmení nebo název a uvádět na všech objednávkách, obchodních dopisech a fakturách údaje o své obchodní firmě, a nemá-li ji, o jménu a příjmení nebo názvu, sídle nebo místu podnikání, zápisu do obchodního nebo živnostenského rejstříku nebo jiné zákonem stanovené evidence, včetně spisové značky, popřípadě o zápisu organizační složky podniku nebo podniku zahraniční osoby do obchodního rejstříku, včetně spisové značky, podle zvláštního právního předpisu.[3h]

§24 (2) Za přestupek podle odstavce 1 písm. a) lze uložit pokutu do 5 000 Kč, za přestupek podle odstavce 1 písm. b) pokutu do 10 000 Kč a za přestupek podle odstavce 1 písm. c) pokutu do 50 000 Kč; zákaz činnosti do 1 roku lze uložit za přestupek podle odstavce 1 písm. a) a c).

§29

Přestupky na úseku zdravotnictví

§29 (1) Přestupku se dopustí ten, kdo

a) úmyslně zmaří, ztíží nebo ohrozí poskytnutí zdravotnické služby nebo se nepodrobí povinnému vyšetření nebo léčení,

d) padělá nebo úmyslně neoprávněně změní lékařskou zprávu nebo zdravotní průkaz anebo zneužije lékařskou dokumentaci,

e) poruší povinnost při zacházení s omamnými látkami, psychotropními látkami nebo jinými látkami škodlivými zdraví,

f) poruší zákaz nebo nesplní povinnosti stanovené nebo uložené k předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění,

g) padělá lékařský předpis nebo pozmění jeho obsah v úmyslu, aby ho bylo použito jako pravého, nebo užije takového předpisu jako pravého anebo poskytne tiskopis lékařského předpisu jinému v úmyslu, aby ho bylo použito k padělání, nebo v témže úmyslu odcizí či jinak neoprávněně získá takový tiskopis,

§29 (2) Za přestupek podle odstavce 1 písm. a) až j) a písmen l) a n) lze uložit pokutu až do výše 10 000 Kč a za přestupek podle písmen k) a o) lze uložit pokutu až do výše 50 000 Kč. Zákaz činnosti do 1 roku lze uložit za přestupek podle odstavce 1 písm. k) a l). V blokovém řízení (§ 86) může orgán ochrany veřejného zdraví uložit za přestupky pokutu až do výše 5 000 Kč.

§30

Přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi

§30 (1) Přestupku se dopustí ten, kdo

a) prodá, podá nebo jinak umožní požití alkoholického nápoje osobě zjevně ovlivněné alkoholickým nápojem nebo jinou návykovou látkou, osobě mladší osmnácti let, osobě, o níž lze mít pochybnost, zda splňuje podmínku věku, nebo osobě, o níž ví, že bude vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost, při níž by mohla ohrozit zdraví lidí nebo poškodit majetek,

b) neoprávněně prodá, podá nebo jinak umožní druhé osobě škodlivé užívání jiné návykové látky, než jsou omamné látky, psychotropní látky a alkohol,

g) požije alkoholický nápoj nebo užije jinou návykovou látku, ačkoliv ví, že bude vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost, při níž by mohl ohrozit zdraví lidí nebo poškodit majetek,

h) po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky vykonává činnost uvedenou v písmenu g),

ch) ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil požitím alkoholického nápoje nebo užitím jiné návykové látky, vykonává činnost uvedenou v písmenu g),

§30 (2) Za přestupek podle odstavce 1 písm. a) až d) lze uložit pokutu do 3 000 Kč, za přestupek podle odstavce 1 písm. e) a f) pokutu do 5 000 Kč a zákaz činnosti do 1 roku, za přestupek podle odstavce 1 písm. g) až i) pokutu od 25 000 Kč do 50 000 Kč a zákaz činnosti od 1 do 2 let a za přestupek podle odstavce 1 písm. j) pokutu do 15 000 Kč.

§30 (3) Sankce za přestupek uvedený v odstavci 1 písm. g) až i) lze snížit pod stanovenou hranici jen tehdy, že byl prokázán dechovou zkouškou nebo lékařským vyšetřením obsah alkoholu v krvi v množství pod 0,5 promile a současně nebylo užito žádné jiné návykové látky.

§42c

Přestupky na úseku matrik, jména a příjmení

§42c (1) Přestupku se dopustí ten, kdo

a) úmyslně zničí, poškodí nebo zneužije rodný, oddací nebo úmrtní list, osvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství a osvědčení o tom, že snoubenci splnili všechny požadavky zákona pro uzavření platného manželství,

b) nesplní oznamovací povinnost matričnímu úřadu při narození, úmrtí nebo uzavření manželství stanovenou zákonem o matrikách nebo úmyslně uvede při plnění oznamovací povinnosti nesprávné údaje,

§42c (2) Za přestupek podle odstavce 1 lze uložit pokutu do 5 000 Kč.

§49

Přestupky proti občanskému soužití

§49 (1) Přestupku se dopustí ten, kdo

a) jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,

b) jinému z nedbalosti ublíží na zdraví,

ZNEUŽITÍ POSTAVENÍ TERÉNNÍHO PRACOVNÍKA

c) úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním,

e) působí jinému újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině nebo pro jeho etnický původ, pro jeho rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru nebo náboženství, pro jeho politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích, pro jeho sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav anebo pro jeho stav manželský nebo rodinný.

§49 (2) Za přestupek podle odstavce 1 písm. a) lze uložit pokutu do 1 000 Kč, za přestupek podle odstavce 1 písm. b) a c) pokutu do 3 000 Kč a za přestupek podle odstavce 1 písm. d) a e) pokutu do 5 000 Kč.

§50

Přestupky proti majetku

§50 (1) Přestupku se dopustí ten, kdo

a) úmyslně způsobí škodu na cizím majetku krádeží, zpronevěrou, podvodem nebo zničením či poškozením věci z takového majetku, nebo se o takové jednání pokusí,

b) úmyslně neoprávněně užívá cizí majetek nebo si přisvojí cizí věc nálezem nebo jinak bez přivolení oprávněné osoby,

c) úmyslně ukrýje nebo na sebe nebo jiného převede věc, která byla získána přestupkem spáchaným jinou osobou, nebo to, co za takovou věc bylo opatřeno.

§50 (2) Za přestupek podle odstavce 1 lze uložit pokutu do 15 000 Kč.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

§175b

Padělání a vystavování nepravdivých lékařských zpráv, posudků a nálezů

§175b (1) Kdo padělá lékařskou zprávu, posudek nebo nález anebo podstatně změní jejich obsah v úmyslu užít je v řízení před orgánem sociálního zabezpečení nebo před jiným orgánem veřejné správy, v trestním nebo občanském soudním řízení, nebo kdo užije v řízení před orgánem sociálního zabezpečení nebo před jiným orgánem veřejné správy, v trestním nebo občanském soudním řízení takové zprávy, posudku nebo nálezu jako pravého, bude potrestán trestem odnětí svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.

§175b (2) Stejně bude potrestán, kdo jako lékař nebo jiná způsobilá zdravotnická osoba vystaví nepravdivou nebo hrubě zkreslenou lékařskou zprávu, posudek nebo nález nebo v nich zamlčí podstatné skutečnosti o zdravotním stavu svém nebo jiného, aby je bylo užito v řízení před orgánem sociálního zabezpečení nebo před jiným orgánem veřejné správy, v trestním nebo občanském soudním řízení, nebo kdo užije takové lékařské zprávy, posudku nebo nálezu v řízení před orgánem sociálního zabezpečení nebo před jiným orgánem veřejné správy, v trestním nebo občanském soudním řízení.

§175b (3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,

a) opatří-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 sobě nebo jinému značný prospěch, nebo

b) způsobí-li takovým činem značnou škodu.

§177

Maření přípravy a průběhu voleb nebo referenda

Kdo jinému násilím nebo pohrůžkou násilí nebo lstí brání ve výkonu volebního práva nebo hlasovacího práva nebo hlasovacího práva v referendu anebo jiného takovým způsobem k výkonu volebního práva nebo hlasovacího práva v referendu nutí bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

§178

Neoprávněné nakládání s osobními údaji

§178 (1) Kdo, byť i z nedbalosti, neoprávněně sdělí, zpřístupní, jinak zpracovává nebo si přisvojí osobní údaje o jiném shromážděné v souvislosti s výkonem veřejné správy, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

§178 (2) Stejně bude potrestán, kdo osobní údaje o jiném získané v souvislosti s výkonem svého povolání, zaměstnání nebo funkce, byť i z nedbalosti, sdělí nebo zpřístupní, a tím poruší právním předpisem stanovenou povinnost mlčenlivosti.

§178 (3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, již se údaj týká,

c) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 porušením povinností vyplývajících z jeho povolání, zaměstnání nebo funkce.

§206

Pomluva

§206 (1) Kdo o jiném sdělí nepravdivý údaj, který je způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.

§206 (2) Odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 tiskem, filmem, rozhlasem, televizí nebo jiným obdobně účinným způsobem.

§207

Neposkytnutí pomoci

§207 (1) Kdo osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví, neposkytne potřebnou pomoc, ač tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.

§207 (2) Kdo osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví, neposkytne potřebnou pomoc, ač je podle povahy svého zaměstnání povinen takovou pomoc poskytnout, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

§209

Poškozování cizích práv

§209 (1) Kdo jinému způsobí vážnou újmu na právech tím, že

a) uvede někoho v omyl, nebo

ZNEUŽITÍ POSTAVENÍ TERÉNNÍHO PRACOVNÍKA

b) využije něčího omylu,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

§209 (2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, vydává-li se při činu uvedeném v odstavci 1 za veřejného činitele.

§215

Týrání svěřené osoby

§215 (1) Kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

§215 (2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým způsobem nebo na více osobách, nebo

b) pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu.

§223

Ublížení na zdraví

Kdo jinému z nedbalosti ublíží na zdraví tím, že poruší důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

§247

Krádež

§247 (1) Kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a

a) způsobí tak škodu nikoli nepatrnou,

b) čin spáchá vloupáním,

c) bezprostředně po činu se pokusí uchovat si věc násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí,

d) čin spáchá na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě, nebo

e) byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

§247 (2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu nikoli malou.

§247 (3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo

b) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvláště závažný následek.

§247 (4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.

§248

Zpronevěra

§248 (1) Kdo si přisvojí cizí věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která mu byla svěřena, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

§248 (2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu nikoli malou.

§248 (3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako osoba, která má zvlášť uloženu povinnost hájit zájmy poškozeného, nebo

b) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny, nebo

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.

§248 (4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.

§254

Zatajení věci

§254 (1) Kdo si přisvojí cizí věc nikoli nepatrné hodnoty, která se dostala do jeho moci nálezem, omylem nebo jinak bez přivolení osoby oprávněné, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.

§254 (2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 značný prospěch.

§255

Porušování povinnosti při správě cizího majetku

§255 (1) Kdo jinému způsobí škodu nikoli malou tím, že poruší podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

§255 (2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako osoba, která má zvlášť uloženu povinnost hájit zájmy poškozeného, nebo

b) způsobí-li takovým činem značnou škodu.

§255 (3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.

§255a

§255a (1) Kdo z vědomé nedbalosti [§5 písm. a)] jinému způsobí značnou škodu tím, že poruší podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou důležitou povinnost při opatrování nebo správě cizího majetku, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

ZNEUŽITÍ POSTAVENÍ TERÉNNÍHO PRACOVNÍKA

§255a (2) Odnětím svobody až na tři roky bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného, nebo

b) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

§257

Poškození cizí věci

§257 (1) Kdo zničí, poškodí nebo učiní neupotřebitelnou cizí věc a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

§257 (2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na věci svědka, znalce nebo tlumočnicka pro výkon jejich povinnosti,

b) spáchá-li takový čin na věci jiného pro jeho rasu, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je bez vyznání,

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo

d) spáchá-li takový čin na věci, která požívá ochrany podle zvláštních předpisů.

§257 (3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.

por. Mgr. Marta Vlachová

Preventivně informační skupina Okresního ředitelství Policie ČR v Olomouci

Úvod:

Slovo domov vyzařuje pocit tepla, bezpečí, soukromí, lásky a pochopení, ale pro někoho se domov může stát peklem a nebezpečím. Pokusím se poradit, jak některé tyto negativní podněty odstranit nebo alespoň částečně eliminovat. Aby domov byl tím správným domovem musí se k tomu přičinit každý a snažit se vypracovat si určité důležité návyky a pravidla.

Každý byt nebo dům je ohraničený prostor, kde žijí lidé nám blízcí, kde máme své věci a kde žijeme. Věci, které zde máme mají pro každého z nás určitou hodnotu a máme k nim osobní vazby. Jakékoli narušení soukromí je pro každého nepříjemné a může na jedincích, hlavně na straších osobách zanechat následky.

Proto se zaměříme na důležité rady, které mnohým připadají samozřejmé, ale někdo jim neklade žádnou váhu, dobře míněné rady podceňuje.

Několik rad:

Základní pravidlo, které by si měli osvojit již děti je to, že jakmile opouštíme domov zkontrolujeme, zda jsou zavřena všechna okna, vypnuté elektrické spotřebiče, zavřená voda, pokud si zapalujeme aromatické nebo i jiné svíčky přesvědčíme se, zda již nehoří nebo je sfoukneme. Okna i balkónové dveře zavíráme, i když bydlíme ve zvýšeném přízemí nebo dokonce v prvním patře a odcházíme z domova. Pokud je vše v pořádku řádně zamkneme vchodové dveře do bytu, pokud máme ještě zadní vchod také se přesvědčíme, zda je uzamčený. V panelovém domě nebo domě, který má společný vchod pro více bytů zamkneme i hlavní vchod do domu. Klíče bezpečně uložíme do tašky nebo do kapsy vždy tak, aby nedošlo k jejich ztrátě. Tašku je důležité uzavřít a pokud ji neseme přes rameno občas ji zkontrolovat pohmatem, zda je v pořádku. Při nastupování, vystupování i při jízdě v hromadných dopravních prostředcích si tašku dáme tak, abychom ji měli stále na očích nebo si ji držíme přitisknutou na těle.

Co dělat, když jsme byli okradeni:

Pokud přes všechna bezpečnostní opatření jsme byli okradeni, zajistíme ihned výměnu zámků. Zloděj většinou při odcizení osobních věcí zná naši adresu a není vyloučeno, že krádež klíčů byla předem naplánovaná a chystá se na návštěvu s cílem vykradení našeho bytu.

Pokud dojde k nechtěnému zabouchnutí dveří a my máme klíče v bytě požádáme sousedy o možnost si zavolat rodině nebo zajdeme k rodině pokud jsme jí dali náhradní klíče od našeho bytu.

Další možností je zavolat do zámečnického servisu, zda by nám pracovníci neotevřeli dveře a neprovedli výměnu zámků.

V krajním případě můžeme zavolat na Polici ČR na linku 158 nebo na hasiče na linku 150 a ti nám poskytnou kontakt nebo zavolají firmu, která nám dveře otevře, samozřejmě si práci firmy musíme zaplatit. Vždy si uložte doklad o provedení zámečnické práce a využívejte ověřené firmy, které mají „Koncesní listinu“ pro poskytování technických služeb pro ochranu majetku a osob, která je zárukou odborné způsobilosti a k této činnosti je nutná. Firma nám poskytne i poradenskou službu v oblasti zabezpečení vašeho obydlí.

Pokud dojde k vloupání do bytu ihned volejte linku 158. Všechny věci nechejte na místě, nic neuklízejte, nerovnejte, neutírejte, do místnosti nevstupujte a zanechtejte vše, jak je. Pomůžete tím policistům se zajišťováním stop, které jsou důležité pro dopadení pachatele.

Zabezpečení bytu:

Důležité je mít zamčený byt i v době, když jsme doma. Pokud na vchodové straně dveří nemáme běžnou kliku stačí když dveře zajistíme bezpečnostním řetízkiem. K zabezpečení našeho bytu můžeme využívat i další bezpečnostní prvky. Například bezpečnostní zámky, pojistky, vyztužené dveře a zárubně, stavěče dveří, bezpečnostní kukátka, výše zmiňované řetízky, mříže, fólie na okna, bezpečnostní skla a další.

Nyní k jednotlivým bezpečnostním prvkům:

- Bezpečnostní zámky a vyztužené dveře: je jich v nabídce velké množství, vždy záleží na tom, kolik peněz donášeho zabezpečení můžeme investovat. Není však moc vhodné dveře opatřit několika bezpečnostními zámky. I zde platí někdy méně znamená více. Velké, těžké dveře a množství zámků láká více zloděje. Signalizuje to, že v bytě se nachází množství cenných věcí a takové to lákadlo může zloděje přitahovat.

Hrozí tak riziko, že se pokusí do našeho bytu dostat. Pokud se mu to nepodaří, což je samozřejmě pro nás štěstím, způsobí nám velkou škodu poškozením dveří. V některých bytech můžeme vidět kvalitní dveře se dvěma bezpečnostními zámky, ale zárubně jsou klasické slabé. V tomto případě se zloděj dveřmi nedostane, ale roztáhne zárubně a dveře vytlačí. Při montáži dveří nám odborníci poradí i se zárubněmi, jak je vyztužit nebo jaké pořídit.

- Důležitým pomocníkem je také bezpečnostní řetízek, který když otevřeme dveře zamezí nechtěnému návštěvníkovi vstup do našeho bytu. Vždy je, ale lepší než otevřeme dveře se podívat do dveřního kukátka, kdo je vlastně za dveřmi a podle toho se zařídit.
Vloupání dveřmi patří k nejčastějším násilným vniknutím do domů a to buď vylomením zámku, použití paklíče nebo vypáčení dveří nebo vyražením. Dalším slabým místem v našem domě je okno.
- Zde jako ochrana může posloužit mříž nebo bezpečnostní fólie na skla nebo samotná bezpečnostní skla. Je to opět finančně nákladná záležitost, ale ochrání náš majetek. V žádném případě nám, ale nepomůže sebelepší zajištění okna, pokud jej při odchodu necháme otevřené. To je přímo výzva pro zloděje.

Prevence:

Ke shrnutí zabezpečení lze na závěr všem připomenout, aby si do bytu pouštěli pouze osoby, které znají a chtějí se s nimi bavit. Nikdy neotvírat automaticky, když nevím kdo je za dveřmi, nepodléhat tlaku osob, které nabízejí různé zboží nebo služby. Nepouštět si do bytu příslušníky různých náboženství a sekt. Nabídky výhodných nákupů nebo rychlého zbohatnutí nevěstí nikdy nic dobrého.

Pokud u dveří zazvoní osoby, které tvrdí, že přišly vrátit přeplatek, výhru nebo nedoplatky k důchodům nevěřte jim a důvod jejich návštěvy si nejdříve ověřte na telefonním čísle příslušné instituce, kterou si najdete v telefonním seznamu nebo na dokladu s razítkem příslušné instituce, jedná se vždy o pevnou linku, nikdy o číslo na mobilní telefon. Většina společností jakékoli finanční transakce řeší přes účet nebo složenkou nebo přes poštovního doručovatele, který má vaše bydliště v okrsku.

Peníze si doma neukládejte na jednom místě, ale raději si je rozdělte na několik míst, pokud máte větší finanční hotovost uložte si ji v některém osvědčeném finančním ústavu.

U cenných věcí si pořídte fotografie, popřípadě si je nějak označte, aby v případě odcizení bylo možno policii ukázat o jaké starožitnosti nebo cennosti se jedná.

Není vhodné se chlubit svými majetkovými poměry cizím nebo náhodným známým.

Pokud odjíždíte do lázní nebo k rodině na delší dobu požádejte dobré sousedy, aby vám vybírali schránku a občas v bytě otevřeli okno nebo vyvětrali. Je možné si pořídit elektronické spínání světel. Byt tak nevypadá opuštěně a nepravidelné svícení v bytě může odradit tak odradit případné zloděje.

Cizím lidem nesdělujte, zda bydlíte v bytě sami, na vizitky u zvonků uvádějte jmenovku v množném čísle.

Pokud jste si podali inzerát nebo čekáte nějakou cizí osobu domluvte se, se sousedem nebo příbuzným, aby v době návštěvy byli u vás. Budete se určitě cítit bezpečněji.

Podvodníci:

Vyskytují se i náhodní návštěvníci, kteří žádají o pomoc, například, že se jim pokazilo auto nebo, že je postihla náhlá nevolnost.

Pokud jde o zdravotní problémy nabídněte se, že jim zavoláte záchranku, ale do bytu je nepouštějte. Pokud jde o jiný problém doporučte jim, ať si zavolají odbornou pomoc z telefonní budky.

Je důležité mít dobré vztahy se sousedy, popřípadě si na ně vzít telefonní kontakt. Pokud se cítíme být ohroženi a nevíme kam se obrátit o pomoc, můžeme zavolat na Policii ČR nebo Městskou policii.

Doporučujeme vytvořit si kartičku, kterou uložíme na viditelné místo u telefonu a na ni si velkým písmem napíšeme důležitá telefonní čísla. Pokud jsme hodně důvěřiví, vytvoříme si i kartičku na dveře, kde si napíšeme např. „Kdo je za dveřmi“, nebo „Pozor na podvodníky“. Nějaké upozornění, které nás v případě nerozhodnosti, zda cizí osobu pozvat do bytu varuje před možným nebezpečím. Podvodníci si bohužel vybírají starší občany, které svým slušným vystupováním, upraveným vzhledem a hovorností přesvědčí, aby je pustili do bytu a při jejich „šikovnosti“ je většinou okradou. Policie se snaží před takovými lidmi občany varovat, ale opakují se stále stejné scénáře, na které naletí a pak se tlučou do hlavy nad svou neopatrností.

Půjčování peněz:

Může se nám stát, že u dveří zazvoní známá osoba, soused, známý nebo příbuzný. Pozveme si jej do bytu a při povídání najednou zjistíme důvod návštěvy – půjčení peněz. Známý se dostal do finanční tísně a potřebuje půjčit peníze. Tento případ se může stát každému z nás, ale záleží k čemu peníze potřebujeme a zda jsme schopni půjčku splácet.

Když vyhodnotíme všechna rizika spojená s půjčením peněz, například zda je osoba schopna nám je vrátit nebo jak dlouho je bude splácet a zda je pro ni půjčka natolik důležitá, že musíme my podstoupit riziko nevrácení peněz. Pokud tedy souhlasíme, sepíšeme za přítomnosti třetí nezávislé osoby, nejlépe za přítomností notáře smlouvu o půjčce, podmínkách splatnosti, popřípadě úroku a doby do kdy musí být peníze vráceny, případné sankce při nedodržení smlouvy. To vše opatříme datumem, přiložíme splátkový kalendář a pod text podpisy všech tří osob, které jsou u smlouvy přítomny a jsou na ní zainteresovány. Formulář smlouvy by měla dostat každá podepsaná osoba. I když je smlouva sepsaná nezaručuje nám to sto procentní návratnost peněz. To je důležité si opět uvědomit.

Osobní bezpečnost:

Také osobní vztahy ovlivňují bezpečný domov. Jedná se v tomto případě o vztahy mezi rodinnými příslušníky. Pokud to v rodině nefunguje může se problém odrazit na vztazích s rodiči, popřípadě s prarodiči.

Pokud je starý člověk odkázán na pomoc druhých, může se jim po čase stát břemenem. Dochází k různým pozvolným křivdám a později se tento projev může vyhroutit v omezování pohybu, odebíráním důchodu, nedostatečné péči o starého člověka. Postupně se tento jev prohlubuje a může docházet k domácímu násilí.

V právním kontextu je domácí násilí charakterizováno jako jev, který vede k porušování základních lidských práv a svobod. Toto jednání výrazným způsobem narušuje kvalitu života obětí. Ze začátku je omezována její důstojnost a postupně dochází k ohrožování zdraví a často i života.

Domácí násilí má devastující dopad na celou rodinu, která přestává plnit své funkce. Tímto jednáním trpí nejen oběť – týraná osoba, ale také osoby, které nejsou přímými účastníky jednání, jedná se hlavně o děti, které aniž si to uvědomujeme jsou velice citlivé a vnímavé. Rodina, ve které dochází k těmto jevům, sama na své chování většinou doplatí. Děti, které vidí jak se rodiče chovají ke svým rodičům se v dospělosti mohou chovat stejně.

Trestní zákon na takovéto jednání také pamatuje. Při novelizaci trestního zákona byl vsunut paragraf, který se touto problematikou zabývá. Jedná se o trestný čin „Týrání osoby žijící ve společně užívaném bytě nebo domě“ o tom se zmínila i kolegyně v předcházejícím příspěvku.

Každý z nás má právo se proti takovému jednání bránit. Mnohdy je to však pro oběť velice těžké, aby si přiznala, že její rodina je tím agresorem, který ji ubližuje. Stydí se za to, co vychovala a má strach co s ní bude, když se začne bránit, kde bude bydlet a kdo se o ni bude starat. I když se cítí hrozně nechce proti své rodině něco podnikat.

Chování oběti a násilníka se vzájemně doplňují, určité chování oběti předchází násilnému chování útočníka, je mezi nimi vzájemná vazba. Násilné chování může být zabudováno do vztahového rámce blízkých osob, například manželů s výrazně patriarchálním názorem. Zdůrazňováním vzájemné souvislosti chování jednotlivých aktérů může být přehlédnut rozdíl mezi blízkými lidmi, který je dán normativně - generační rozdíl a tradičními názory - muž, žena. Může být i tvořen rozdílnou kulturou nebo vzniklými vztahy mezi dítětem a rodičem, kdy se dítě dopouští násilí na rodiči nebo kdy se žena vzepře a použije sílu proti muži.

Tady je těžké dát nějaký přesný návod jak se zachovat. V žádném případě si nenechat ubližovat. Máme v naší společnosti instituce, které se zabývají pomocí starým a opuštěným občanům, jsou i linky bezpečí.

Kam se obrátit o pomoc?

Policie ČR	158
Městská policie	156
Záchranná služba	155
Senior telefon	800 157 157
DONA	251 511 313
ELPIDA po-pá 8 do 20 hod.	800 200 007

Na závěr, bych chtěla podotknout, že každý z nás má právo na klidný a bezpečný domov, na klid a pohodu i ve stáří. Nikdo nemá právo nám žádným způsobem ubližovat. Proto pokud se tak nějakým způsobem děje,

musíme se postavit na odpor. Pokud na obranu nemáme dost sil, jsou zde organizace, které nám mohou a jsou povinny poskytnout přiměřenou pomoc.

Silniční provoz

Se životem všech lidí i seniorů souvisí dopravní problematika. Každý účastník silničního provozu, tedy i senior musí dodržovat pravidla.

Pokud je senior řidič, nesmí zapomínat na pravidelné lékařské prohlídky, které musí absolvovat před dovršením 60, 65 a 68 let věku. Po dovršení 68 let musí chodit každé dva roky na vyšetření. O způsobilosti k řízení motorového vozidla mu vystaví lékař doklad, který řidič musí nosit u sebe.

Při jízdě v osobním autě musí být řidič i spolucestující připoután bezpečnostním pásem. Pouze v případě, kdy mu to působí zdravotní potíže, musí být dokladováno lékařským vyšetřením, nemusí bezpečnostní pásy používat. Každý řidič staršího věku, by si měl uvědomit, že jeho reakce na vzniklé situace nejsou tak rychlé a jízdu by měl tomu přizpůsobit.

Také chodci jsou další ohrožovanou skupinou v dopravě. Při přecházení platí povinnost, že řidič musí umožnit chodci bezpečně přejít přes vyznačený přechod, ale mnohdy tomu tak není. Proto se vždy když přecházíme přes vozovku musíme pořádně rozhlédnout, pokud vidíme blížící se vozidlo raději počkáme, až přejede nebo řidič zastaví a dá nám přednost. Stále však musíme sledovat provoz na silnici. Pokud nám přecházení dělá potíže, je lepší požádat jiného chodce, aby nám s přecházením pomohl. Snažíme se využívat značených přechodů nebo přechodů řízených světelnou signalizací.

Literatura:

Zabezpečení dveří a oken, plk. Ing. Ladislav Toms, JUDr. Tomáš Koníček, JUDr. Pavel Kocábek, Tiskárna MV Praha, ISBN 80-85821-50-8, 1997

Novela zákona č. 361/2000Sb. o provozu na pozemních komunikacích
Preventivní materiály Policie ČR

por. Mgr. Pavel Šubčík

vedoucí skupiny služební přípravy

Podle statistik trestné činnosti páchané na seniorech v krajském městě Olomouc, kterými Policie České republiky v současně době disponuje vyplývá, že jedním z nejčastějších trestných činů je podvodného vylákání finanční hotovosti od předem pečlivě vytipovaných objektů (krádeže peněz v objektech + podvodné vylákání \$247,250- v roce 2005- 62 skutků). Z toho přirozeně vyplývá, jakou cestou se tento článek bude ubírat.

Zkusme si nastínit, jak průběh takového trestného činu vypadá. Představte si, že v dopoledních hodinách u vašich dveří náhle a nečekaně zazvoní zcela neznámý člověk. Ve středních letech, jinak ale příjemného zevnějšku. Starší člověk je už touto prostou skutečností překvapen a v danou chvíli na krátkou dobu i vyveden z míry. Na této zdánlivě bezvýznamné maličkosti je celá „finta“ založena. Pachatel totiž předem ví, jak celá komedie bude probíhat. Je to opravdový profesionál a své objekty i několik dnů sleduje, tipuje a studuje jejich každodenní zvyky a na základě nich pak zvolí nejvhodnější okamžik k jejich návštěvě. Začíná obvykle podobnou historikou o podomním prodeji hrnců, příkrývek, výhrou v loterii, kontrole stavu vodoměru, plynoměru nebo oblíbenou sbírkou na nedaleký kostel. Vystupuje přesvědčivě, používá převleky, ve svém vystupování je klidný, slušný, bez jakýchkoli známek násilí. Je třeba si uvědomit, že se nejde se „staroušky“ prát, ale zahrát krátkou etudu, přelstít je a „vydělat“ nějaké ty peníze. Pokud by jeho předem naplánovaný záměr z nějakých příčin nevyšel, v klidu, tichosti, se slovy pochopení poděkuje a vyklidí jeviště, aby svůj, na základě právě získaných zkušeností, trošku pozměněný herecký výkon zopakoval na vedlejším sídlišti a zítra třeba v jiném městě republiky. Na tuhle zkušenost také většina podvodníků nakonec „dojedou“. Svou výtěžnou činnost totiž opakují a nakonec uvíznou v síti policie. Za delší dobu se shromáždí mnoho signifikantů na základě kterých spadne klec!

Z takto prováděných trestných činů plynou následující jednoduché rady. V první chvíli se snažte zachovat chladnou hlavu. Přistupte ke dveřím, zajistěte je pojistným řetízkem a podívejte se kukátkem, kdo to k Vám vlastně zavítal. Pak teprve můžete pootevřít vstupní dveře a zeptat se cizince, co ho k vám přivádí. Neznámé lidi prostě do svého bytu nepouštějte! Pokud na dveřích řetízků nemáte, nechte je zavřené. V dnešní době to každý slušný člověk pochopí a nebude se na vás zlobit. O tom, kam a na jak dlouho jdete, zkuste informovat někoho z vašich blízkých. Pokud máte ve svém bytě uloženu větší hotovost, snažte se ji uložit na několika místech, nikdy ne pohromadě. Úplně nejlepší by bylo ji uložit v některém z našich peněžních ústavů. Na nákup si noste jen tolik peněz, kolik budete v ten daný den potřebovat. V kabelce noste zvlášť uloženy peníze a zvlášť osobní doklady. Pokud by na ulici došlo k fyzickému napadení, pokuste se křikem na sebe upozornit jiné kolem jdoucí lidi. K osobní obraně můžete využít nejrůznější slzné i pepřové plyny, které jsou na našem trhu běžně dostupné. V dané chvíli může svou práci dobře odvést i obyčejný sprej na ztužení vlasů, nebo deodorant. Budte si jisti, že se výhry nevyplácí hotově a už vůbec vás o této skutečnosti nikdo nepřijde informovat až do bytu. Jednoduše by vám oznámení o výhře přišlo poštou i s postupem o vyplácení. Stejně tak i všechny kontroly vodoměrů a plynoměrů budou avizovány nějakým předem vyvěšeným písemným upozorněním v domě. A jedna rada na závěr, žádné podomní prodejce si dobrovolně do bytu raději nepouštějte. Většinou půjde jen o druhořadé zboží, které by se do kamenných obchodů ani nedostalo.

Na celé věci je nanejvýš zarážející a mrazivé, že vštěpujeme našim nejstarším nedůvěru ve všechny jim neznámé osoby. Při práci na tomto projektu byla pro mne druhá velmi nepříjemná skutečnost, že se bez výjimky všichni dotázaní (starší občané tj. muži i ženy), báli sami vycházet po setmění na ulici.

JAK PSÁT ZÁVĚŤ

Mgr. Drahomíra Jarnotová

notářka - kandidátka

Způsoby dědění :

A) ze zákona (§ 473-475a OZ)

Dědické skupiny :

1.
 - v první skupině dědí zůstavitelovi děti a manžel, každý z nich stejným dílem
 - nedědí-li některé dítě, nabývají jeho dědického podílu stejným dílem jeho děti. Jestliže nedědí ani tyto děti nebo některé z nich, dědí stejným dílem jejich potomci
 - toto se týká i dosud nenarozeného dítěte, narodí-li se živé
2.
 - nedědí-li zůstavitelovi potomci, dědí ve druhé skupině manžel (ten nemůže dědit sám v první skupině), zůstavitelovi rodiče a dále ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele
 - dědici druhé skupiny dědí stejným dílem, manžel však vždy nejméně polovinu dědictví
3.
 - nedědí-li manžel ani žádný z rodičů, dědí ve třetí skupině stejným dílem zůstavitelovi sourozenci (nezáleží na tom, zda se jedná o sourozence plnorodé nebo polorodé) a ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele (spoluzijící osoba nemůže sama dědit ve druhé skupině)
 - nedědí-li některý ze sourozenců zůstavitele, nabývají jeho dědického podílu stejným dílem jeho děti (tzn. synovci a neteře zůstavitele, jejich potomci však již nedědí).
4.
 - nedědí-li žádný dědic ve třetí skupině, ve čtvrté skupině dědí stejným dílem prarodiče zůstavitele (z otcovy i z matčiny strany) a nedědí-li žádný z nich, dědí stejným dílem jejich děti (tzn. tety a strýčové zůstavitele) .

dědická nezpůsobilost § 469 o.z.

- nedědí ten, kdo se dopustil úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, jeho manželce, dětem, nebo rodičům, nebo zavrženíhodného jednání proti projevu poslední vůle zůstavitelovy. Může však dědit, jestliže mu zůstavitel tento čin odpustil.
- nedědí – li žádný z dědiců ze zákona a ani se nedědí ze závěti, připadá dědictví jako odúmrtí státu - § 462 o.z. (státu může majetek zůstavitele připadnout i jako dědici ze závěti)

B) ze závěti (§ 476-480 OZ)

- zůstavitel může závěť buď napsat vlastní rukou – závěť holografní, nebo ji zřídit v jiné písemné formě za účasti svědků nebo ve formě notářského zápisu.
- v každé závěti musí být uveden den, měsíc a rok, kdy byla podepsána, jinak je závěť NEPLATNÁ
- společná závěť více zůstavitelů je neplatná

1. Vlastnoruční závěť § 476a

- vlastnoruční závěť musí být vlastní rukou napsána a podepsána, jinak je neplatná

2. Závěť se svědky § 476b

- závěť, kterou nenapsal zůstavitel vlastní rukou, musí vlastní rukou podepsat a před dvěma svědky současně přítomnými výslovně projevít, že listina obsahuje jeho poslední vůli. Svědci se musí ne závěť podepsat.

3. Závěť zůstavitele, který nemůže číst nebo psát § 476c

- zůstavitel, který nemůže číst nebo psát, projeví svoji poslední vůli před třemi současně přítomnými svědky v listině, která musí být přečtena a přítomnými svědky podepsána. Přitom musí před nimi potvrdit, že listina obsahuje jeho poslední vůli.
- pisatelem i předčítatelem může být i svědek, pisatel však nesmí být zároveň předčítatelem
- v listině musí být uvedeno, že zůstavitel nemůže číst nebo psát, kdo listinu napsal a kdo nahlas přečetl a jakým způsobem zůstavitel potvrdil, že listina obsahuje jeho pravou vůli
- listinu musí svědci podepsat.

4. Notářský zápis § 476d

- zůstavitel může projevít svoji poslední vůli ve formě notářského zápisu.
- nezletilí, kteří dovršili 15. rok, mohou projevít poslední vůli pouze formou notářského zápisu.
- osoby nevidomé mohou projevít poslední vůli buď ve formě notářského zápisu za účasti dvou svědků, nebo před třemi současně přítomnými svědky v listině, která musí být přečtena
- osoby neslyšící, které nemohou číst nebo psát, mohou projevít poslední vůli formou notářského zápisu za účasti dvou svědků (nebo před třemi současně přítomnými svědky, ovládajícími znakovou řeč, a to v listině, která musí být tlumočena do znakové řeči). V listině musí být uvedeno, že zůstavitel nemůže číst nebo psát, kdo listinu napsal a kdo nahlas přečetl a jakým způsobem zůstavitel potvrdil, že listina obsahuje jeho pravou vůli. Obsah listiny musí být po jejím sepsání přetlumočen do znakové řeči (i toto musí být v listině uvedeno) . Listinu musí svědci podepsat.
- v notářském zápise musí být vždy uveden důvod účasti svědka
- výhodou závěti ve formě notářského zápisu je zejména i to, že je uložena u notáře a evidována v Centrální evidenci závětí vedené Notářskou komorou ČR, tzn. že notář, který bude konkrétní dědictví projednávat se dozví, že zůstavitel zanechal závěť a u kterého notáře je uložena. Tím odpadá nebezpečí ztráty či zničení závěti.

Svědky mohou být pouze osoby, které jsou způsobilé k právním úkonům. Svědky nemohou být osoby nevidomé, neslyšící, němé, ty, které neznají jazyk, ve kterém se projev vůle činí, a osoby, které mají podle závěti dědit..

Závěti povolány, ani zákonný dědic a osoby jim blízké (tzn. příbuzný v řadě přímé, sourozenec, manžel a jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném, jestliže by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocítovala jako vlastní) nemohou při pořizování závěti působit jako úřední osoby, svědci, pisatelé, tlumočníci nebo předčítatelé.

Určení podílů v závěti

- zůstavitel musí v závěti ustanovit dědice (označit je alespoň tak, aby nebyli zaměnitelní s jinou osobou a jestliže má dědit právnická osoba, dbát na její přesné označení a zjistit si, zda vůbec má právní subjektivitu), popřípadě určí jejich podíly nebo konkrétní věci a práva, které jim mají připadnout. Nejsou-li podíly více dědiců určeny, platí, že jsou stejné
- zůstavitel může závěti zřídit nadaci
- podmínky připojené k závěti nemají právní následky (podmínkou však není ustanovení náhradního dědice pro případ, že by dědic ustanovený na prvním místě dědictví z jakéhokoliv důvodu nenabyl, ani zřízení věcného břemene v závěti)

Ochrana práv potomka § 479 o.z.

- nezletilým potomkům se musí dostat aspoň tolik, kolik činí jejich dědický podíl ze zákona, a zletilým potomkům aspoň tolik, kolik činí jedna polovina jejich dědického podílu ze zákona. Pokud tomu závěť odporuje, je v této části neplatná, nedošlo-li k vydědění uvedených potomků. (jedná se o tzv. relativní neplatnost závěti - neopomenutelný dědic se musí neplatnosti dovolat, jinak je závěť platná)

Závěť může dále obsahovat :

1/ Listinu o správě dědictví (§ 35a NotŘ, 480a-480e OZ)

- listina o ustanovení správce dědictví, listina o odvolání ustanovení správce dědictví, listina o odvolání souhlasu s ustanovením správce dědictví - musí být sepsána pouze formou notářského zápisu
- zůstavitel v listině o ustanovení správce dědictví musí určit, zda má správce spravovat celé dědictví nebo pouze jeho část
- správce dědictví vykonává práva a plní povinnosti, které ke svěřenému majetku příslušely zůstaviteli. Úkony přesahující rámec obvyklého hospodaření však může učinit jen se souhlasem dědiců a se svolením soudu.

1/ Listinu o vydědění § 469a

- zůstavitel může vydědit potomka, jestliže :
- a) v rozporu s dobrými mravy neposkytl zůstaviteli potřebnou pomoc v nemoci, ve stáří nebo v jiných závažných případech (v tomto případě musí být mimo jakoukoliv pochybnost, že vyděděnému byla dána příležitost i reálná možnost zůstaviteli potřebnou pomoc skutečně poskytnout, že zůstavitel tuto pomoc neodmíтал)
- b) o zůstavitele trvale neprojevuje opravdový zájem, který by jako potomek projevovat měl
- c) byl odsouzen pro úmyslný trestný čin k trestu odnětí svobody, v trvání nejméně jednoho roku
- d) trvale vede nezřízený život
- pokud to zůstavitel v listině o vydědění výslovně stanoví, vztahují se důsledky vydědění i na potomky vyděděného
- listina o vydědění může být sepsána i samostatně. O náležitostech listiny o vydědění a o jejím zrušení platí obdobně to, co o náležitostech závěti, musí v ní však být vždy uveden důvod vydědění.

2/ Zřízení věcného břemene

- závěti lze zřídit i věcné břemeno – např. zůstavitel odkáže dům rovným dílem svým dětem s tím, že jsou povinny ponechat pozůstalému manželovi ve formě věcného břemene doživotní bezplatné užívání domu

3/ Ustanovení náhradních dědiců

- je dobré v závěti ustanovit závětním dědicům i náhradní dědice v případě, že by z nějakého důvodu závětní dědicové nedědili (např. proto že dědictví odmítnou, stanou se nezpůsobilými dědit, nebo že zemřeli před zůstavitelem). Tak lze ustanovit vzájemnými náhradníky i dědice povolané v závěti. Odpadne tak nebezpečí, že by uvolněný dědický podíl dědili dědicové ze zákona.

Zrušení závěti § 480 o.z.

- závěť se zrušuje platnou závětí pozdější, pokud vedle ní nemůže obstát, anebo odvoláním závěti (odvolání musí mít stejnou formu, jaké je třeba k závěti)
- zůstavitel zruší také závěť tím, že zničí listinu, na níž byla napsána (nelze u notářského zápisu - ty zůstávají uloženy u notáře)

C) z obou důvodů

- nenabude-li dědictví dědic ze závěti, nastupují místo něho dědici ze zákona. Nabude-li se ze závěti jen část dědictví, nabývají zbývající části dědici ze zákona (tzn. že dědění ze závěti má přednost před děděním ze zákona).

Vydal Olomoucký kraj, Jeremenkova 40a, 779 11 Olomouc
tel.: +420 585 508 111, www.kr-olomoucky.cz
v rámci programu prevence kriminality

Tisk: © Inrema spol. s.r.o., Pasteurova 8a, 772 00 Olomouc
Olomouc 2006

NEPRODEJNÉ